

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY

Szerkesztő: P A P D O M O K O S

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 2 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítói-díj 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárhoz küldendő Clujra (Kolozsvárra).

A szerkesztő asztaláról.

Petőfi lelke visszaszáll Erdély bércei közé és megszenteli még a fűszálakat is. A néplélek fölébred álmából és látni fogja miként kell szeretni a hazát. A székely virtus ismét fölpezsdül és megérti a segesvári hős szavát és tudni fogja, hogy Isten őt csodás nagy dolgokra teremtette, melyekért élni szép, meghalni dicsőség.

Mint a hidegvíz a megfáradt embernek, olyan a messziről való jó hirhallás, mondja a szentírás. Az unitáriusság most tele van várakozással, mert jönnek távolban levő testvérei, hitrokonai, barátai. Jó hirt hoznak bizonynal, hisz azért jönnek, hogy elmondják a jó hitrokonok szives köszöntését. De bizony ellesznek fáradva a nagy és hosszú út sok viszontagsága miatt. Reméljük és minden unitárius jó szívvvel akarja is, hogy itt kipihenjék fáradságukat, teljütsék lelküket, ami szeretni tudó hiveink között. Virággal és szívükkel pálmágaival fogadjuk őket!

A *férfi és nő lelke* jól vezényelve olyan tökéletes harmóniát teremt, amilyent az orgonaművész és az orgona. A női lélek telve van mindenféle mély és magas, éles és szelid, merev és reszkető, rideg és érzelmes hanggal. A művésztől, vagyis a férjtől függ, hogy a sokféle hangból, melyek szólnak és milyen harmóniában. Aki sokszor hall hamis hangot, gondoljon utána, mikor rontotta el a sípokat és siessen megtanulni e nemes hangszer, a női lélek kezelését.

Ha az erkölcsstanod azt tanítja, hogy légy rideg, tisztában lehetsz, hogy az az erkölcsstan rossz. Ha a vallásod azt rendeli, hogy semmi vigszágban ne végy részt, bizonyosra veheted, hogy az a vallás hamis.

Nygy. Stefenen days

Tanárunknak
Stelyt - *Kerit egy...*
24

„Arról ismernek meg. . .“

Az emberek közt sokszor szóbeszéd tárgya, hogy ismerem ezt az embert erről vagy arról a tulajdonságáról, szokásáról, magatartásáról, cselekedetéről s ez az ismertető jel sokszor előnyére, de igen sokszor hátrányára szolgál az illetőnek.

A keresztény ember részére Jézus Krisztus egy igen előnyös és az embert mindig felemelő *ismertető jelt* hagyott örökségül, midőn azt mondotta: „Arról ismernek meg mindenek, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretitek.“

Ebben a még szeretetlenségben, gyűlötségben tülekedő embervilágunkban ugy szeretném ezt a szép és felemelő *ismertető jelt* minden keresztény embertársam szívébe vésni, de ha ez tőlem nagy, vagy hiábavaló kívánság; akkor csak minden unitárius és velünk rokonszenvező embertársam, testvérem szívébe.

Szeretném és óhajtánám azért, mert az unitáriusokról amúgy is azt tartják, hogy ők hamar felismerik egymást s erre az *ismertető jelre* most, ma, a közeli időkben nagy szükségünk van. Zsinatra készülünk, hol Isten jóvoltából örömteljes találkozást remélünk. Örömünk teljességét fokozza az az ígéret és kilátás, hogy Amerikából, Angolországból unitárius hitrokon testvéreink hozzánk jönnek, hogy velünk, akikkel egyek hitben, szeretetben és testvériségben, kezet szorítsanak, hogy akiknek eddig a távolról éreztük keblük értünk való dobogását, most közvetlenül dobogó keblükre öleljenek, hogy akik eddig távolról nyujtották felénk a segítő kezet, mi azt most hálás szeretettel megszorithassuk s halljuk a prófétai biztató szót: „*A jobbkezedet fogom és azt mondom ne félj,*“ (Ézs. 41. r. 13.)

Annyi keserűségünk után, ha a mi sorsunk öröme fordul, ugy-e be kell hogy töltse szívünket az a legfelségesebb ismertető jel kiáradása, hogy egymás szeretetében, kedves vendégeink várásában, fogadásában egyesülünk.

Am zugjon körülöttünk népek, fajok, nemzetek, országok között a szeretetlenség, a megérteni nem akarás, nem tudás áradatja, mi abban a szent meggyőződésben emelkedünk magasra a zugó áradat fölé, mint a bátor pilóta a repülőgépe ivelésében, hogy ha az ember igazán megakarja találni az igazi rendeltetését, nekik az alant járnai szeretőknek, akaróknak is előbb-utóbb követniök kell minket s úgy kormányozni az emberi haladás, boldogulás gépjét, hogy ne kelljen leszállani folyton mind alább-alább a zürzavaros rétegekbe, hanem felemelkedni oda, hol tisztultabb emberi elmék, világrégiók zengik, harsonázzák a soha el nem muló, meg nem semmisülő ige igazságát: *Arról ismernek meg. . .* Készüljünk meleg unitárius érzéssel s igazi unitárius öntudattal ehez a szép ünnephez.

Ürmösi József.

Petőfi Sándor esztendeje.

Ennek az esztendőnek utolsó éjszakáján lesz kerek száz esztendeje, hogy a legnagyobb magyar dalköltő megszületett. A hálás nemzeti kegyelet ezért ezt az esztendőt a Petőfi emlékének szenteli.

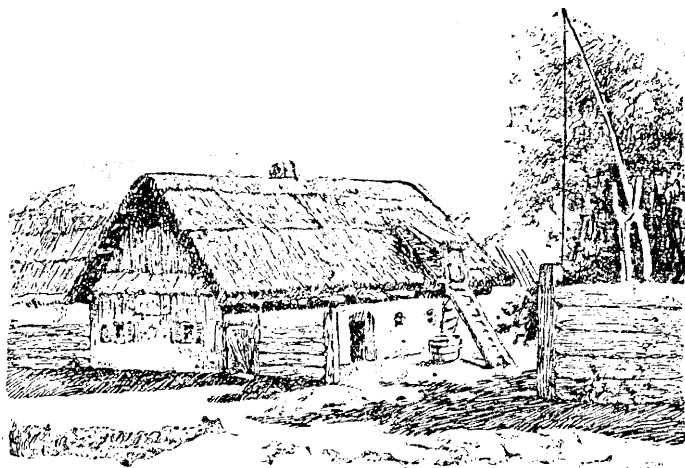
Mint csaknem minden nagy ember, Petőfi sem palotában pillantotta meg a napvilágot: egy kiskőrösi mészáros nádfődeses kis házikójában született. Csak 26 esztendőt élt, lázas, nyugtalan és nyughatatlan életet. Ugy rohant át rajta a halhatatlanságba, mint a mesebeli táltos-paripa: parazsat nyelt és tüzet fújt, rugta a port és tágló orrlikkal szítta a korlátlan szabadság életető levegőjét, pillanatok alatt járta be a végtelens Képzeltország csodás kincseivel megrakottan tért haza fiatal gazdájához, az elátkozott királyfihoz, a mindenkitől elhagyott, társztalan szegény magyar nemzethez, hogy elmondhassa: „Ha nem születtem volna is magyarnak, e néphez állnék ezennel én. Mert elhagyott, mert a legelhagyottabb minden népek közt a föld kerekén.”

Mit hozott ez a szeretet nekünk? Érdemes rajta elgondolkozni a századik évforduló alkalmából. Hozott először is nemzeti önértetet és büszkeséget, a küzdelmekhez és megpróbáltatásokhoz erőt és önbizalmat. Nem, nem vagyunk már társtalanok. Erőnk a megpróbáltatás, bizalmunk a magunkban való hit s rokonaink — rokonaink a Hadak útjának mindentlátó, mindent megértő és semmit el nem felejtő csillagtábor. S hozott, hagyott ránk örökéletű költeményeiben olyan örökséget, melyet százmillió nagy nemzetek is irigylve irigyelhetnek s amelyekért az emberiség nagy asztalánál mindig tisztelt, becsült és csodált név a magyar.

Mert ez a lobogó szemü gyerek-ember az ő 26 esztendejének

csodálatos termékenységgel a legnagyobb csoda. Iskoláit be sem fejezhette s 16 éves korában már katonának űzi balvégzete. Silbakol és sepri a kaszárnya udvarát s közben majd kiköpi a tüdejét. Kiszabadul s újra diákoskodik, de lelkét már eljegyezte magának a halhatatlanság, nincs nyugta, kinőtt az iskolából, színésznek csap föl, verseket ír, újságot szerkeszt, emésztő tűz égeti és űzi, hogy Bolond Istókként bekóborolja a két magyar hazát éhesen és rongyosan, de fanatikus profétai hittel a maga és nemzete küldetésében. Járja és dagasztja a nyomoruság sarát, de teste-lelke érintetlenül szűz marad minden piszoktól. Egy új Krisztus lakik ebben az országos csavar-

Petőfi szülőháza Kis-Körösenden

góban, a világszabadság, az emberszeretet, a fáját megváltó önfeláldozás vértanuhalált lihegő apostola. S a megóhajtott és megálmódott halál nem késik: a segesvári csatásokon egyszerre úgy eltűnik a szemünk elől, mint Ilyés próféta. Hiszékenyebb kor s megértőbb nemzedék talán még a tüzes szekeret is látta volna.

Eljön az idő, hogy azt is fogjuk tán látni, mert Petőfivel nem lehet betelni, mert Petőfi a távolság ködében egyre nő. Most eszmélünk csak rá, hogy Petőfi nem hiába jött közénk meghalni, nem hiában volt életében csak egyszer igazán boldog, itt közöttünk Kolton, nem hiába szerette úgy a székelyt. Petőfi, a világirodalom Petőffije elsősorban a miénk, ide Erdélybe szakadt magyarságé. Verseskönyve a mi második bibliánk. Olvassuk, hogy méltók és érdemesek lehessünk erre a mi érettünk megdicsőült nagy szeretetre, amely, aki bizony mondom tinétek:

„Az Istenség szent levele,
Melyet leküld magas kegyében
Hozzátok, gyarló emberek,
Amelybe örök igazságit
Saját kezével írta meg.“

Pálffi Márton.

* * *

A halhatatlan költőnek, a mi nagy Brassaink tisztelő barátja volt. 1847-ben, midőn Petőfi Kolozsvárt meglátogatta, fölkereste Brassait. Együtt járták be a város nevezetes helyeit. Brassai vezette be a költőt az Uri Kaszinóba. A kaszinó látogatói diszes névsorának egyik legfényesebb lapja, ahol a két világhírű férfi neve egymás mellé ke ül. Petőfit a „Honderű“-ben megtámadták, Brassai tollat vett és Petőfi védelmére kel, mert tapintatlanul minden számában támadja a költőt, holott tudhatná, hogy a közönség azt nem osztja, nem is helyesli. „Mindnyájunknak jogunk van bántalmat érezni — írja Brassai, — azon zsarnoki rosszalással, mellyel ön a „Hazánk“ szerkesztőjét oly nagy hévvel megtámadja, hogy Petőfi leveleinek lapjába helyet adott. Mint tudjuk, az olvasók ebben sem vesznek részt a „Honderű“ véleményében.“ A Honderű és szerkesztője bizonyonnyal szívesen visszacsinálná hibáját, ha ilyesmi embernek lehetne. Brassainkra újabb fényt derít ez a csekély szolgálat a nagy Tyrtusért.

Az „Unitárius Nők Szövetsége“ ujjaalakult.

Szeretet és együttérzés, egymásból folyó lelki működés, melynek buzgó forrása a jóssággal teljes női szív. Ilyen szívek, megértő női lelkek gyűltek össze, hogy általuk újra életre pezsdüljön hosszú, dermedt álmából a kolozsvári „Unitárius Nők Szövetsége“. 1922. jun. 15-én újra megalakult a szövetség, melynek célja összetartásban munkálkodni mindazokban, mivel mi gyöngé nők is Isten országát építhetjük.

A gyűlés újra elnökül választotta Ferencz Józsefnét. Ügyvezető alelnökök lettek: Dr. Boros Györgyné, Fangh Erzsébet. Főtitkár: Ürmösi Károlyné. Titkár: Abrudbányai Ervin. Pénztáros: László Gyuláné. Választmányi tagok lettek a jelenlevők mind: Boros Dódi, Dávid Albertné, Dr. Geley Józsefné, Dr. Gyergyay Arpádné, Dr. Hintz Györgyné, Dr. Kauncz Józsefné, Nagy Józsefné, Pálffy Mártonné, Szabó Rezsőné, Ütő Lajosné. Választmányi tagok továbbá a D. F. E. választmányában bentlévő nőtestvéreink mindannyian.

Ürmösi Károlyné főtitkár jelentését olvasta föl, melyben hangsúlyozta a szeretet munkájára való tömörülést, mely igaz munka s

ezért mindig sikert biztosít. Örömmel jelentette, hogy a vidék megértette a hívó szótátot s már is intenzív munka folyik. Kifejezte, hogy unitárius nőink egyikének sem fog kisebbségére válni, ha őszinte megértéssel, együttérzéssel vesznek kezükbe oly munkát, melyet sikelesen csak nők tudnak előbbre vinni. Ne legyünk közönyösek, mert a közöny a tett halála; ne féljünk, ne csüggedjünk, de törjük újra az elhagyott ugarat bízó hittel, forró reménységgel s új vetésünk majd bő aratást hoz számunkra, mert ha „Isten velünk, ki ellenünk!?”

A gyűlést dr. Boros Györgyné vezette. Tárgyai voltak: Tagdíj megállapítás. Amerikából és Angliából érkezett levelek fölolvása. Külföldi levelezők válaszadással való megbízása. Angol és amerikai ideérkező hitrokainknak adandó ajándéktárgy megbeszélése. Főtitkár révén a vidékkel kapcsolat létesítése. Az Urasztalának minden vasárnapon virággal való díszítése. További munkaprogramm megbeszélése, pld. unitárius nőinkkel dalárda szervezése stb. Vidékről bekerült szegénysorsu nőink nyilvántartása és munkával való fölkaolása. Unitárius betegek látogatása s szükség szerint élelemmel való ellátása a kórházakban. Itteni szegényeink segítésének módjai és alkalmi. Műsoros esték vagy délutánok rendezésének szükségessége a D. F. E. keretében. Végül: felszólítása összes kolozsvári unitárius nőinknek az „Unitárius Közlöny” útján arra, hogy mind lépjenek be a Szövetségbe, mint rendes vagy pártolótagok.

Örömmel jegyezzük föl, hogy a jelen voltak mind kívánnak résztvenni a szeretet munkájából, mit Isten áldása kísérjen.

Ürmösi Károlyné,
„Unitárius Nők Szövetsége” főtitkára.

Anikó.

A ház — hol a szép Anikó lakott — egyszerű sövény falakból készült. Régen volt az, még a nagyapa gyurta az agyagot hozzá s a nagyanya vájkolta annyi boldogsággal, mint amennyivel a paloták falai emelkednek. Azóta sokat rongálódott. A falak meggörcbültek, a tető leereszkedett. A patak felőli része a földreült volna már, ha hatalmas támasszal útjában meg nem állítják. A sok madárfészekből a szalma tető úgy át volt lyukgatva, mint a rosta. A csillagokat meg lehet számlálni keresztül rajtuk. Szegény Anikó, mióta apátlan árva, nem sokat javitgathatott rajta, az a kevés kereset, mihez nehezen juthatott, beteg anyjának orvosságra kellett. A ház körüli kerítések összeomlottak, néhol egészen le volt szedve,

nagy részét tüzelésre használták fel. Nyáron, a nagy eperfa hatalmas koronájával az egész házat árnyalta, nem volt olyan árva, mint most, mikor csak lombtól fosztott ágaival vigyorog le a nyomor fészkére. Szegény Anikó mikor düledező házára nézett, mindig sirva fakadt. A füsttől feketült szalmafedél tele volt száraz falevéllal, úgy hasonlított az életéhez, mintha ennek minden jelenése oda volna írva a ház fedelére, hogy mindenki olvashassa. Mint a megindult ruhát alig lehet fojtatni győzni, úgy kinlódott Anikó a falakkal is. Napról-napra vájkolta, de az makacsul dobta le mindig magáról, mint ahogy a haldokló löki félre az utolsó orvosságos üveget. Anyja — mint minden beteg — nyughatatlan és követelőző. Szerette volna, hogy lánya mindig ágya szélén üljön, majd különös ételekre vágyott, mit a kevés napi bérből előállítani nem lehetett.

— Hejh, ha szegény apád élne, minden másképp' lenne.

Pedig ki tudja, jobb lenne-e?

Szép Anikó szeme beesett már a sok sirástól, fekete karika képződött árkába, gyönyörű keretként a mindig könnycsepptől nedves fekete szemeknek.

A sok szenvedés mellett most újabb gond előtt áll: vége a napszámoknak. Jön a tél, a hideg, a dermesztő, a zuzmarás világ s még fája sincs. Egy-egy szekér ágat kapogat tavaszi napszámért. Ilyen az ő egész lánysága. A jelen gondján összeomlik minden szép reménye.

Abban a kis faluban — hol Anikó lakott — hatalmas gyár állott. Magasba nyúló kéményei, felkiáltó jelként állottak: ember itt munka vár, ide siessetek. A turbinák egyhangú halk moraja ide hallatszott s Anikó annyiszor hallgatta.

— Ha ő is bejuthatna oda, mennyire megváltozna életrendje. Egy alkalommal kínálkozott a szerencse, de az anyja akkor lett beteg s helyét mással töltötték be.

Most este is ezen gondoikozik, mikor anyja ágya szélén ülve tartja a tányért, hogy a beteg egyszerű vacsoráját elfogyassza, mikor nyílik az ajtó s bekacag rajta a mindig jókedvű Tamás Erzsi.

— Jó estét! Mit dolgoztok. Üzenetet hoztam Anikó. Zsuzskó felmondott s helyébe téged vesznek fel. Reggel hét órakor megyünk, légy készen.

Amikor Erzsi benyitott, szép Anikó ajkán egy mosoly jelent meg s ez a hirtelen jött öröme most is ott ül, mintha megaranyozni akarná azt a könnycseppet, mely arcán végigpereg. Az öreg asszony is leteszi kezéből a kanalat s csak ezt ismételgeti:

— Oh istenem, istenem. . .

Szó nélkül áll fel Anikó, lábai reszketnek. Rakosgatni kezd, de minden kihull kezéből. Mikor végre mégis sikerült a kis szobát rendbehoznia, eszébe jut Erzsi szava:

— Hét órára légy készen.

— Igen. Hát én most mit vegyek fel?

Előszedegette vékony ruhadarabjait, hosszan elnézegette, próbálta egyiket a másikhoz. Foltokat rakosgat, s míg vékony ujjával szaporán öltöget, a gondolat mintha nem is figyelne a kéz mozdulataira, merész számtani műveleteket végez. Mennyit kap egy napra, mennyi jön egy hónapra. Mi lesz a kiadás, mi marad meg. A nagy művelet végén a számadás óriási többlettel zárul, pedig buza, hus, ruházat minden fel van véve.

Éjfél felé jár az idő, Anikó fáradt már, de lefeküdni még sem tud addig, míg megspórolt tőkéje sorsát el nem intézi. A lámpa füstjétől megfeketedett gerendára tekint, melyet lemosni már nem lehet, legfőlegb fehérre meszelni. A lámpa apró korma uszkál a szoba fülledt levegőjében, sokáig elnézi azt is, aztán eszébe jut, hogy nincs petroleum, siet eloltani. Igen. A gerendák, a falak, a belső, minden, de minden gyenge. A megmaradt összegből a házat fogja rendbe tenni.

S ime egyszerre kiegyenesednek a falak, kitisztul a gerenda, cserép váltja fel a füstös szalmafüdelet. Nagyot ásít, ruhástól dől ágyára. Elalszik. Magas nyitott ablakokba könyököl most, melyeknek csipkefüggönyeit fujdogálja a szél. Virágokat helyez cserepekbe, s öntözgeti őket. Aztán beteszi az ablakot, fölhasogatott fából tüzet éleszt, ekkor hirtelen egy szikra kipattan, belekap fátyoiruhájába, lángot vet, s ő ijedten segítség után kiáltoz.

Harangkongás, trombitaszó veri fel a kis falu alvó népét. Ijedten ugrálnak fel az emberek, néhány perc mulva tele van az utca s ijedten kérdezzetik egymástól: ki ég? Egyelőre mindenki saját portájára néz, figyelmesen körüljárja s mikor veszélytől már nem tart, keresi másfelé a tüzet. Lószekerek rohannak végig a falun, s a szekeren ülők kiáltozzák:

— A gyár ég, arra felé igyekezzenek.

Fölrriad álmából a zajra, Anikó, s mikor az utca lármájából érthetőn jut füleéhez a szörnyű valóság, ájultan esik össze. Szegény beteg anyja nagynehezen feltápáskodik, odatántorog hozzá, simogatja homlokát, arcát csókolgatja:

— Leányom, leányom ég a gyár.

— Nem, nem a gyár anyám, a házunk, a csipkeruhám, a függönyök, jaj hogy lángol, ne hagyjanak anyám. . . **Útó Lajos.**

Szivemet hozzád emelem... női imádságos könyv (irta dr. Boros György) 3-ik kiadása lényegesen bővítve közelebről meg fog jelenni. Kapható lesz egyszerű kötésben, kézi festéssel, legdiszesebb kiállításban, teljes vászonkötésben, aranyozva, fölírással vagy teljes bőrkötésben művészi kivitelben.

Miért jönnek az amerikai követek hozzánk?

Folyó évi május 20-án az erdélyi unitáriusok Bostonban, az Amerikai Unitárius Társulat évi gyűlésén sok száz unitárius hittestvér lelki szeme előtt voltak. A Társulat remek elnöke dr. Eliot az ideküldendő képviselőket bemutatta a nagygyűlésnek a következő beszéddel: Szándékozunk a közelgő nyáron egy másik csapat képviselőnket kiküldeni, hogy a szellemi megerősítés izenetét vigyék a gyülekezetekhez és biztosítsák a sorsok iránti atyafiságos érzésük-ről és pedig: Cornish Craig Lajos, Perkins Palfrey és Speight E. B. Harold testvéreinket.

Az Amerikai Unitárius Társulat nevében és a ráruházott megbízás erejénél fogva én ezennel kiküldöm önöket, hogy vigyék el ami szeretetteljes üdvözlőnként és ama kijelentésünket, hogy mi kötelezettnek érezzük magunkat arra, hogy a legjobb indulattal igyekezzünk lenni ami lesújtott és nyomorban levő erdélyi hitrokonnainkért. Az önök földadata sem nem politikai, sem nem kereskedelmi, sem országhatárok vagy a faji viszonylatok kérdésének vizsgálása. Az önök feladata a keresztyén testvériség és szolgálat. Kérem adják át a mi üdvözlőnként a püspököknek, a magyar unitárius egyház Tanácsának és amennyire lehetséges minél több egyházközségnek, melyeket meg fognak látogatni. Tanácskozzanak a lelkészekkel és az egyházközségek tisztviselőivel, valamint a budapesti egyházzal. Buzdítsák az egyházközségeket, hogy saját jövedelemforrásaikat igyekezzenek gyarapítani és bátorsággal, bizalommal folytassák és valósítsák meg iskolaügyi és vallásos feladataikat s egyben biztosítsák őket ami lankadatlan barátságunkról.

Adjon Isten önöknek kegyelmet és erőt, hogy ezt a megbízást megfelelő figyelemmel és buzgósággal teljesíthessék s hogy egyben megvalósíthassák azt a célt is, amely saját lelkök és szívök előtt lebeg s azt buzdítja.

A vallások jövője, Gálfi Lőrincz theol. tanár felolvasása a Dávid Ferencz Egylet kiadványai új sorozatában megjelent, ára 2 leu. A D. F. E. fiókjainak 30 példányt 50 leuért bocsát rendelkezésére az Egylet. Értékes és figyelmet keltő tanulmány. A dr. Brassai Jövő Vallása eszméjéből indul ki. Fejtegeti, mily veszélyes helyzetbe jutott a vallás s mégis bizó lélekkel mutatja ki, hogy a vallás a maga isteni lényegében örök és változhatlan. A jövő vallásainak feladata lesz, hogy enyhítsék a szenvedést, erősítsék a gyengét, védjék az igazságot, segítsék a művelődést. Melegen ajánljuk e kis füzetet minden gondolközőnek.

Egyházi és egyleti élet.

Dr. Csongvay Lajos 25 éve köri gondnoka a marosi egyházkörnek. Együtt élt és együtt érezett a papi, tanítói karral és a hívek seregével. Szava gyújtó, szive áldozó volt. Akarta és cselekedte, hogy jó rend, jó iskolázás és tiszta hitélet legyen a rábizottak között. Üdvözöljük és kívánjuk, hogy vezessen még számos éven át.

Dávid Ferencz korát fogja ünnepi diszbe öltöztetni és bemutatni a Dávid Ferencz-Egylet. A zsinat alkalmával vasárnap délután lesz a diszközgyűlés. Vetített képekben bemutatjuk Kolozsvárról, Tordáról és máshelyről azokat az emlékeket, amelyek a Dávid Ferencz életével és működésével kapcsolatban voltak. Pap Domokos főtitkár fogja tartani a magyarázó előadást. Kelemen Lajos választmányi tag bemutatja azokat az urasztali készleteket, melyeket Dávid Ferencz használt. Alkalmi megnyitót tart báró Petrichovich Horváth Kálmán elnök, rövid tájékozót az Egyletről dr. Boros György ügyvezető-alelnök, a Nőkszövetségéről dr. Boros Györgyné és Fangh Erzsébeth alelnökök, alkalmi költeményt Úrmösi Károlyné a Nőksz. titkára. Zene- és énekszámok is lesznek, de igen érdekes lesz a külföldi vendégek egyikének beszéde Dávid Ferenczről. A magyar beszédeket angol szövegben kiadjuk s az angolt a helyszínén tolmácsoljuk.

A kuruc-dallam kiállotta a próbát fényesen. Pünköszt vasárnapján a kolozsvári templom székeire ki volt osztva Pálfi Márton „Én uram Isten...” kezdetű éneke. Az orgoná mellett levő tanulók begyakorolva énekelték és az egész közönség együtt ment velök má: a második versszakban. Üdítőleg hatott a lelkekre és kívánták ismétlését. (A szöveg közölve „Unitárius Közlöny” 4-ik sz.)

Unitárius leányotthonunk a Dávid Ferencz-Egylet szívéhez igen közel van. Lapunk az „Unitárius Közlöny” vetette föl az eszmét először. Most már a Dávid Ferencz-Egylet belépett az Otthon alapítói közé 4000 leuval. Akik érdeklődnek leánynevelésünk iránt, háládatos munkát végeznek, ha a Dávid Ferencz-Egylet alapítványát bármily csekély összeggel gyarapítani sziveskednek.

Az amerikai testvérek mindjobban lelkesednek az innen kapott üdvözlő és tájékozó irások hatása alatt. Április 22-ről szól a pittsburgi Mason Walter urtól Fogarasba Árkosi Tamás lelkésznek és viszonzozzák üdvözlésüket. Ott az iskolás kis gyermekek hozták össze filléreiket, „megvonván maguktól némely megszokott élvezetet”, hogy a fogarasi gyermekeket segíthessék. Sandra Place Károly lelkész küldi nagyrabecsülését és örvend, hogy ők is bekapcsolódhattak a mi dicső multunkba. Milton város lelkésze Stebbins Roderic, Segesvárra Nagy Béla lelkésznek így válaszol: „Szeretném, ha megéreztetném Önökkel azt a meghatottságot, mellyel mi, miltoni első

unitárius egyházközség tagjai, a messzi távolból jövő levelöket vetők s mellyel családjának s hiveinek dr. Boros tanár utján megküldött fényképét szemléltük s szellemi tartalommal gazdag levelüket olvastuk. Mi csak nagyon keveset teszünk Önökért, de végtelenül boldogok vagyunk, hogy ezt megtehetjük. Fogadják ezt jelül meleg érdeklődésünknek és annak az óhajtásnak, hogy minél szorosabb rokonságba juthassunk Önökkel. Tegnap estve gyűlésünk volt, melyen a magyar unitárius egyházzól szóló előadást hallgattuk végig, az ön családjának és hiveinek fényképét mutattuk be. A vetítőgépet éppen kisebbik fiam kezelte. Gratulálni lehet szép családjához. Nekem csak két nagy, már férfivá lett fiam van, így megtudom érteni a szülő boldogságát. Reméljük, hogy az a küldemény egy kissé enyhíteni fog Önök helyzetén és Önt képessé teszi, hogy a mindnyájunk előtt annyira kedves vallást hirdethesse. A jövő nyáron Angolországban leszek s örvendének, ha ott levelét kaphatnám. Szives üdvözléssel Stebbins Roderic.“

Az új papot fogadják. Sinfalván, ebben a nevezetes unitárius egyházközségben Arkosi Tamás beköszöntő új lelkészt minden olyan megtisztelésben részesítették, amilyent az új papnak kiszokott szolgáltatni a gyülekezet. Szt.-mihályra sok szekér és nagy segreg hive elébe ment és kísérté a sinfalvi templom előtt diszelgő diadalkapuig. Ott a gyülekezet megbizottja melegen üdvözölte, a vidéki és távoli papság barátilag köszöntötte. A templomi ünnepen bőven volt cserfalomb, virág és örvendező sokaság. Lőrinczi Dénes esperes szép szavakkal köszöntötte, Adámosy Gábor köri jegyző a püspöki kinevezést olvasta föl és Arkosi szépen és ékesen magyarázta meg a proféta szavai alapján, hogy mi hozta őt az Aranyos-völgyébe szülőfaluja szomszédjába, dr. Boros György főjegyző az egykori kedves tanítványt a szeretet melegségével iktatta be az egy Isten tiszteletére, Jézus követésére és az embereknek szeretettel nemesítésére. Ezután következett egy új és nagyon kellemesen ható jelenet: az új papot fogadta a köri papság. A virággal borított asztal körül állottak az esperes vezetése alatt és Kovács Imre bágyoni lelkész köszöntötte a papok és tanítók nevében szép beszédben. A testvéri kézszorítás mindenkit arról győzött meg, hogy ez a baráti és szolgatársi eljárás egészen odatartozik sőt megható befejezője a külömben is ünnepies beiktató aktusnak.

Új Dávid Ferencz-Egylet. Alsófelsőszentmihályon — áldozócsütörtök délutánján vallásos összejövetelt rendezvén — 60 taggal megalakítottuk a D. F. Egyletet és annak kebelében a Nők Szövetségét. Miután Egyletünknek nem kívántunk felekezeti jelleget adni a község minden lakosának bevonása érdekében: egyetértve a helybeli magyar felekezetekkel, az elnökséget és választmányt nőköl és férfiaköl egyenöl arányban állítottuk össze a következőképpen: Elnök: Gálfi András unitárius lelkész. Alelnök: Papp

Andor református lelkész. Jegyző: Vén Ilus ref. tanítónő. Pénztáros: Szentgyörgyi Aladár. A választmány tagjai: 12 férfi és 12 nő. A Nők Szövetségének elnöke: Gálfi Andrásné; jegyzője Dumáné, Fűzi Aranka unitárius kántortanítónő; választmánya a D. F. Egylet választmányának nőtagjai. Melegen köszöntjük a szentmihályfalvi D. F. E.-et és az új lelkészt Gálfi Andrást nejével együtt, akiknek sikerült Szentmihályon békességet és hitéletet teremteni.

A toroczkói D. F. E. ifjúsági egylete. Péterfy Gyula toroczkói igazgató-tanító és énekvezér olyan oldalról mutatkozott be július 18-án, amelyről eddig nem ismertük. Szindarabot irt és előadatta a toroczkói D. F. egyleti ifjakkal. Toroczkó régi dicsőségét, a bányászéletet dolgozta föl, egy álomban, négy képben. A bányász-családok egyik tagja a nyolcvanéves öreg unokáinak elmeséli a toroczkói bányászok multját, nagy harcaikat a vasérczel és az uralkodni akaró Toroczkay-családdal. Ezután álmában látja újra a régi boldog időket, a munkát, a családoknak gazdagodását, a székely tanulóknak a toroczkói néppel szerencsés összeházasodását. Lakodalmi jelenetet sző belé, amit festőivé tesz a szép toroczkói viselet. Megható volt a bányászok buzgó vallásossága és kitartása az egy Isten hit mellett. Unitárius énekeink pompásan voltak felhasználva bányász jelmondatoknak a bányába leszállás alkalmára. A toroczkói Dávid Ferenc ifjúsági Egylet olyan kiváló sikerrel adta elő a négyfelvonásos színjátékot, hogy ha a helység alkalmasabb lett volna, bármely vidéki szintársulattal versenyeztek volna. Gratulálunk a szerzőnek és tanítványainak. Köszönjük, hogy a színpadon oly jelesen tudták érvényesíteni a munka dicsőítése és a mult megbecsülése mellett a hitet és a tiszta erkölcsöt. Ez a színjáték sok-sok éven át megismételi Toroczkó régi bányász-dicsőségét.

A sz.-udvarhelyi Unitárius Nők Szövetsége szép dolgot valósított meg. Egy elszegényedett asszony részére az unitárius nők 30-an felajánlották az ebédet és özv. Demeter Albertné a tél óta nem lát szükségét, inséget, sőt most már egészen jóra fordult sorsa. A nemes szívek pedig örvendeznek, hogy ők is tehetnek a nyomor enyhítésére valamit. — *A sz.-udvarhelyi egyházközségből* jelentik, hogy az egyházközség közgyűlése Németh Albert, miniszteri tanácsos p. ü. igazgató afiát nyerte meg a gondnoki állásra, ki az unitarizmusnak egyik legagilisabb hive. Mindjárt gondnokká történt megválasztása után Bölöni Vilmos lelkésszel együtt, sorra látogatták az egyházközség minden egyes tagját. Gratulálunk a lelkeket összeforrasztó nagy munkához!

A marosköri D. F. Egylet is újra megkezdette működését június 20-án. Elnök: dr. Péterfi Áron ügyvéd, alelnök Rédiger Géza lelkész, titkár Pap Gyula lelkész.

1912-ben az „Unitárius Közlöny“ szerkesztője ezt kérdezte: Unitárius leányotthont csináljunk-e? Van-e szükség rá?

Milyen munkaköre legyen? Ezekre a kérdésekre választ kérünk és várunk minden lányos szülőtől és mindenkitől, aki az unitárius családok jövője iránt érdeklődik. A XX-ik század első tiz esztendeje megteremtette a fiuk otthonát: a két gymnasiumot. Megható áldozatkészség nyilvánult szegények és gazdagok között. Itt az ideje, hogy gondoljunk immár leányainkra. Hol vannak a jóltevők? Ki lesz az első Koncz vagy Berde?

Bartók Géza volt várfalvi lelkész Magyarpolgárdiban már elfoglalta szószékét. Ott fogják tartani a körí közgyűlést. Az új állásban békés munkásságot kívánunk.

A vak fiu javára lapunk 6-ik számában nyugtáztunk 140 leut. Ujabbán adakoztak: Tana Sámuelné De Jonge Virgione urnó Segesvár 20 l.; Halmágyi Gábor Brassó 20 l.; dr. Pogány Sándor 20 l.; dr. Fekete Sándor orvos Kolozsvár 100 l.; Kovács Elek tanító és neje Szovát 10—10. l.; Kovács Béla lelkész Ikland 10 l.; özv. Szakács Károlyné, Benke Elek Székelyudvarhely, Bartalis Boriska Mezőkölpény 10—10 l. A jó szivektől eddig 360 leu a szegény vak fiúnak. Reméljük, hogy az ezer leu befog gyűlni.

Iklandról. D. F. Egyletünkben márc. 12-én és április 2-án tartottuk III. és IV. felolvasó ülésünket. Mindkét alkalomból egyh. énekek és a helyi lelkész imái emelték a lelkeket Istenükhöz. Felolvasásokat tartottak: Lőrinczy Dénes ny. lelkész 1, Török János tanító 2, Kovács Béla lelkész 2 alkalommal. Szavaltak: Nagy Lajos, György Ida, Mihály Anna és Ifj. Kilyén László. Minden alkalommal egyh. ének zárta be üléseinket. Utolsó ülésünk alkalomával egy gyűjtőív bocsáttatott ki egy „*Dávid Ferencz-alap*“ létesítés ügyében, melyre 160 leu gyűlt össze. E helyről is hálás köszönet az adakozóknak. F. év május 25-én d. u. iskolás és konfirmált növendékek számára majálist rendezett a helyi lelkész és tanító, melynek rendeltetése volt néhány ünnepélyes óra szerzése. Zeneszó melletti kivonulás után kezdetét vette a tánc, mit követtek a mulattató számok: verseny és zsákba futás, lepényevés, szavaltat stb., melyek a gyermeki lelkeket örömben részesítették, így a tulajdonképpeni cél, az ifjuság lelki és testi nevelése fejlesztődött ez által is.

Torockó gazdag klenodiumait Kelemen Lajos tanár az Unitárius Irodalmi Társaság torockói gyűlésén bemutatta a templomi gyülekezetnek. A gyönyörű kelyhek, poharak, tányérok, kannák és terítők meglepték a jelenlevőket, kiket Kelemen tanár az ő kiváló szaktudásával igen nagy hála kötelezett.

Dr. Gelei József tanár az U. I. T. fölkérésére a Székelykő tetején előadást tartott e rendkívül érdekes messzelátó geológiai formálódásáról. A tudós tanárt hálásan méltányolták hallgatói.

Torna- és vívővizsga volt Kolozsvárt június 11-én nagy közönség élénk érdeklődése mellett az unitárius kollegiumban. László

Gyula tornatanár most is szép sikert mutatott föl pompás hangulatban levő és jól iskolázott tanítványaival. Kellemes látvány volt a leánytanulók csoportja. A leányok is szépen oldották meg gyakorlatukat s nagy elismerésben részesültek. A versenyekre nem nagy számmal jelentkeztek, de sikeresen bonyolították le. Nehány ifju meglepő kitartással és gyönyörű tornászfogásokkal mutatta be a testedzés előnyeit. A főversenyeken az I—IV. oszt.-ból első Szathmári János III., 2-ik Székely József II., 3-ik Almási András IV. Az V—VIII.-ből első Sándor Pál VIII., 2-ik Botár István VIII., 3-ik Gr. Horváth-Toldy Rudolf VII. Súlydobásban első Deák László 10'20 méterrel. A záróvizsgán nagy összeg jutalmat osztott ki dr. Gál Kelemen igazgató. László tanár 2913 leu gyűjtött összegből 40 könyvet, 13 érmet és 8 tisztelettárgyat szerzett a tanítványainak. Ferencz József püspök ur zárta be a jól sikerült vizsgát.

A magyarsárosi unitárius dalkör áldozócsütörtökön a hősök emléknapján műsorral ünnepélyt rendezett. Az új dalárda négy számmal szerepelt. Szereplése a nagy közönséget meglepte szép készültségével. Általános elismerést érdemelt. Elnöki megnyitót tartott Varga Andor községi jegyző. Felolvasást Miklós János ifj. tanító. Szavaltak és dialogot adtak elő Szentgyörgyi Zsuzsika, Szekeres Marika, Tánczos Anna, Pataki János, Ókrös Lukács, Murvai Sándor, Székely József. Szavalkók a legnagyobb dicséretet érdemelték ki. Mindenik átérezte költeménye tartalmát. Szívüket és minden erejüket odaadták a sikerért. Bezárót tartott Székely Tihamér lelkész. Mindnyájan kik ott voltunk, örültünk és gyönyörködtünk sőt csodálkoztunk, hogy rövid idő alatt mire képes az egyetértés és erős akarat. A nap sikereért a legnagyobb elismerés, köszönet illeti ifj. Miklós János tanitót és a dalárda minden egyes tagját. Sok hasonló jókat kívánunk. yr.

Datki egyházközségben Máté József és neje Baga Ilona az 1916. évi román betérés alkalmával elveszett urasztali és szószéktakarók helyett 1 szószék, 1 urasztali-, 1 kenyér- és 1 papiszéktakarót ajándékoztak 3425 leu értékben, továbbá az ujonnan beszerzendő harangalapra 1554 leut; a harangalapra buzgón adakoztak Szakács Péter és neje Kallós Anna 1000 leut, Kallós József ifj. 1000 leut, Bartha András, Plésa Demeter, Szabó József, Kádár József althévízi lakosok 400—400 leut, Szabó István peteki, Dancsa János 400—400 leut, Kozák György oltbogáti lakosok 46 leut, Kallós József idős 1000 leut és Kallós T. József és neje Korodi Mária 1000 leut. Összesen 8000 leut. Az adakozók meg is rendelték a harangot a rescabányai vasművektől. E nyilvános nyugtázás alkalmával is köszönetet mondok az egyházközség nevében az áldozatkész adakozóknak. Szen Mihály, lelkész.

Örökös alapítóink rendre szaporodnak, mert ma már egy unitárius sem kételkedik abban, hogy a Dávid Ferencz Egylet az

unitárius egyház termékeny előfája, amely hasznos és izletes gyümölcsöt terem. Azt is tudja mindenki, hogy minél nemesebb a fa, annál több ápolást és gondozást kíván. Azok, akik legalább 100 leuval alapítói lesznek, a fát terebélyesebbé, gyümölcsözőbbé teszik. Aki egy év alatt 500 leut befizet, annak az „Unitárius Közlöny“-t állandóan küldi a D. F. E. Új örökös alapítók (270—271). Felső- és alsósztrnhályi egyházközség 241 l. (272.) Bedő József oklandi tanító emlékére Bedő Miklós és neje 100 l.

Új D. F. E. Junius 4-én Marosvásárhelyt is megalakult a D. F. E. Elnök: Csongvay Lajos ügyvéd, k. f. gondnok; alelnök dr. Sárkány Miklósné; titkár-jegyző Rédiger Géza lelkész; pénztáros István Lajos vasuti főtisztviselő. Az egyleti tagok száma 60.

A **marosköri unitáriusok** f. hó 20-án Marosvásárhelyt tartott egyházköri közgyűlésükön főlemelő, megható ünneplésben részesítették Csongvay Lajos afiát felügyelő gondnokság nak negyedszázados évfordulója alkalmából. A papok, tanítók és egyházi tanácsosok szeretetük jeléül nevére urvacsorai alapítványt tettek. Az E. K. Tanács nevében Ferencz József püspök és dr. Boros György főjegyző küldöttek üdvözőlő iratokat. A marosköri D. F. E. nevében dr. Péterfi Áron egyleti elnök üdvözölte az ünnepelet költői szárnyalásu szép beszédben.

Köszönet. Egyházunk és a szülőföld iránti ragaszkodásuknak szép jelét adták Iszlai Ferenc gazdatiszt, Salamon Mária Kolozsvár, Fodor Ferenc volt törvszéki bíró és birtokos Nagyölyves ezenkívül Kis László gazdasági intéző Beresztelke, kik a harang javára 100—100 leut adtak. Az egyházközség tagjainak gyűjtése ezzel mintegy 8000 leu. Szabéd, 1922. május 30. Kelemen György lelkész, Székely Sámuel gondnok.

Nyilvános köszönet. A keresztény testvéri szeretet melegével mondok köszönetet egyházközségem nevében. Dr. Elekes Domokos ügyvéd, egyházköri jogtanácsos 200 leut adományozott egyházközségemnek, a megvásárolt kettő drb. harang árának pótlására, valamint S. Nagy Ferencz (ev. ref.) székelykereszturi vendéglős urnak 100 leu adományáért. Nagysolymos, 1922. május 29. Fekete Józsi, unitárius lelkész.

Anyja emlékére. Dr. Sárkány Miklósné 1919. szeptember 23-án elhalt édesanyja Horváth Miklósné sz. Fekete Ilka kuriai bíróné emlékére a marosvásárhelyi unitárius egyházközségnek templomi célokra egyezer leut adományozott. Örömmel jegyezzük fel.

Az unitárius vallás Dávid Ferenc korában és azután. Ez a címe a Dávid Ferenc Egylet egyik terjedelm's (196 l.) könyvének. A Dávid Ferenc 400-ik születése ünnepeán adta volt ki 1910-ben. 24 közlemény tárja föl a multat és irányít a jövőbe. Irták: Angol unitárius, Borbély Ferenc, Borbély György, Borbély István, Boros György, dr. Carpenter Estlin J., Csifó Salamon, id. báró Da-

niel Gábor, Ferencz József püspök, dr. Gál Kelemen, Gálfi Lőrinc, Fekete Gábor, Kiss Sándor, Pap Mózes, Percelné Kozma Flóra, br. Petrichevich Horváth Kálmán, Szentmártoni Kálmán, Tarcsafalvi Albert, Varga Dénes, Vári Albert, dr. Wendte Károly. Ára 5 leu.

Régi dolgok. A Kozma-család kétszáz esztendő alatt teljesített papi szolgálatot. Kozma Gergely szentgericei pap nagy szorgalommal gyűjtötte és írta az unitárius egyház történetét. Jegyzetei között találtuk papi munkálkodásának egy érdekes följegyzését. 1826—1833. aug. 6-ig „szenvető felebarátait, kiknek fogaik orvosolhatatlanul fájnak, ezen kintől minden jutalom nélkül megszabadította“. Hatszázra megy a feljegyzett nevek száma. Ugyanott 1825-től 1833-ig minden kertben megjelent és a vad törzsekbe nemes galyat oltott. Szentgerice és a szomszéd községek gyümölcsösét megnemesítette.

Nagy Frigyes idejében egy protestáns pap a szomszéd-faluba ment prédikálni. Utközben egy házi nyul szaladt át előtte az úton. A lelkiatya a hunya alatt vitt bibliát, oly sikerrel dobta a jámbor nyul után, hogy az fölfordult s a lelkész nagy diadallal vitte magával, mint aki a papi tekintélyt mélyen megsértette azzal, hogy átszaladt előtte. Amde a nyultelep tulajdonosa beperelte s a papnak büntetést szabtak ki, mi ellen fölebezett. Az ügy Nagy Frigyes király elé került, aki így döntött: ezentul ha valamely pap a bibliával házi nyulat üt agyon, legyen az ő jogos tulajdona.

XI-ik Pius pápának három szolgálja van, de főgondot visel rá egy öreg asszony. E nő negyven esztendeig hűséges társa volt a pápa anyjának. A biborosok nagyon megütődtek, hogy a Vatikánba nőt bocsátottak be. „Nő a Vatikánban, Szentség — szóltak. Ilyesmit az elődök soha meg nem engedtek maguknak.“ „Annál jobb, — felelt a pápa — legalább utódaink hivatkozhatnak precedensre.“

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

XVII. Sz. 256—1922. U. P. Pályázat kihirdetése lelkészi állásra. Siménfalvi egyházközségünkben a lelkészi állásra ezennel újabban pályázatot hirdetek.

Javadalom: 1. 150 kalangya (26 kévés) buza; 2. 151 kalangya (26 kévés) zab; 3. 52 véka (20 literes) csöstengeri; 4. 40 szeker fa; 5. 320 L. készpénz; 6. 1265 □-öl területű gyümölcsös és veteményeskert (ez a régi papi belsőség); 7. 576 □-öl új belsőség, melyen új modern lakás és melléképületek vannak; 8. 5 hold 1246 □-öl tagosított birtok; 9. 40 napszám és 10. a tagbirtokot a hivek szántják meg.

A pályázók kellően felszerelt folyamódásaikat f. évi július hó 23-ig Lőrinczy István esperes urhoz Székelykeresztur, adják be.

Kolozsvárt, 1922. évi június hó 24-én.

Ferencz József,
unitárius püspök.